

PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC CHẤT LƯỢNG CAO: **TRÁCH NHIỆM TIÊN PHONG CỦA ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI**

» DƯƠNG THÁI

GS.TSKH.NGND Vũ Minh Giang

Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, nhân tài quốc gia là một trong những đột phá chiến lược được Đảng và Nhà nước đặc biệt nhấn mạnh trong giai đoạn phát triển mới của đất nước. Trong bối cảnh đó, Đại học Quốc gia Hà Nội (ĐHQGHN) được xác định là lực lượng nòng cốt, giữ vai trò tiên phong trong đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ trí thức tinh hoa, gắn kết chặt chẽ giữa giáo dục đại học, khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững. Trao đổi với Bản tin ĐHQGHN, GS.TSKH.NGND Vũ Minh Giang - Chủ tịch Hội đồng Khoa học và Đào tạo làm rõ triết lý giáo dục, cách tiếp cận chiến lược và những định hướng đột phá của ĐHQGHN trong thực hiện sứ mệnh quốc gia này.

Thưa GS, trong bối cảnh đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển dựa trên tri thức, ĐHQGHN được Đảng, Nhà nước giao trọng trách đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, nhân tài cho quốc gia. GS có thể chia sẻ quan điểm và triết lý giáo dục của ĐHQGHN trong việc phát hiện, bồi dưỡng và đào tạo tài năng, đặc biệt thông qua các chương trình tinh hoa, chất lượng cao và đào tạo liên ngành?

ĐHQGHN kiên định quan điểm và triết lý giáo dục lấy con người và tri thức làm trung tâm, coi việc phát hiện, bồi dưỡng và đào tạo tài năng là sứ mệnh cốt lõi, đồng thời là trách nhiệm quốc gia được Đảng và Nhà nước tin tưởng giao phó. Trong bối cảnh đất nước bước vào kỷ nguyên phát triển dựa trên tri thức, khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo, ĐHQGHN nhận thức sâu sắc rằng đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao và nhân tài không chỉ nhằm đáp ứng nhu cầu trước mắt của phát triển kinh tế - xã hội, mà còn mang ý nghĩa chiến lược lâu dài đối với năng lực cạnh tranh, sức mạnh trí tuệ và vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế. Chính vì vậy, triết lý giáo dục của ĐHQGHN nhấn mạnh sự kết hợp hài hòa giữa nền tảng học thuật hàn lâm vững chắc, năng lực sáng tạo, tư duy độc lập và tinh thần phụng sự Tổ quốc.

Trên nền tảng đó, ĐHQGHN đã và đang triển khai

các chương trình tinh hoa, chất lượng cao và đào tạo liên ngành như những mô hình đào tạo tiên phong, có chọn lọc, nhằm sớm phát hiện và nuôi dưỡng những cá nhân có năng lực vượt trội. Các chương trình này được thiết kế theo chuẩn mực quốc tế, chú trọng cá thể hóa quá trình học tập, gắn đào tạo với nghiên cứu khoa học, đổi mới sáng tạo và giải quyết các vấn đề lớn, phức hợp của thực tiễn. Cách tiếp cận liên ngành, xuyên ngành giúp người học vượt qua ranh giới của các lĩnh vực truyền thống, hình thành năng lực tư duy hệ thống, khả năng thích ứng nhanh và năng lực hội nhập trong môi trường học thuật và nghề nghiệp toàn cầu.

Ý thức rõ trách nhiệm quốc gia song hành với sứ mệnh vươn tầm quốc tế, ĐHQGHN xác định vai trò tiên phong của mình trong việc tiệm cận và dẫn dắt các chuẩn mực giáo dục đại học tiên tiến của khu vực và thế giới. Việc xây dựng các chương trình đào tạo tinh hoa không chỉ nhằm “đào tạo cho trong nước” mà còn hướng tới đào tạo những công dân toàn cầu mang bản sắc Việt Nam, có khả năng cạnh tranh học thuật và nghề nghiệp ở trình độ quốc tế. Thông qua việc tăng cường hợp tác với các đại học, viện nghiên cứu hàng đầu, thu hút đội ngũ khoa học xuất sắc và kết nối chặt

“ Ý thức rõ trách nhiệm quốc gia song hành với sứ mệnh vươn tầm quốc tế, ĐHQGHN xác định vai trò tiên phong của mình trong việc tiệm cận và dẫn dắt các chuẩn mực giáo dục đại học tiên tiến của khu vực và thế giới. ”

chẽ với doanh nghiệp, ĐHQGHN từng bước hình thành hệ sinh thái đào tạo - nghiên cứu - đổi mới sáng tạo hiện đại, qua đó góp phần kiến tạo đội ngũ trí thức và nhân tài đủ năng lực dẫn dắt sự phát triển bền vững của đất nước, đồng thời nâng cao vị thế của giáo dục đại học Việt Nam trong kỷ nguyên tri thức toàn cầu.

Một yêu cầu xuyên suốt trong các chiến lược phát triển quốc gia hiện nay là gắn đào tạo đại học với nhu cầu phát triển đất nước, các ngành và lĩnh vực ưu tiên.

Theo GS, ĐHQGHN đã và đang kết nối chiến lược đào tạo với các chiến lược quốc gia về khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững như thế nào để bảo đảm nguồn nhân lực được đào tạo vừa tinh hoa, vừa đáp ứng yêu cầu thực tiễn?

Chiến lược phát triển khoa học, công

nghệ và đổi mới sáng tạo đến năm 2030 xác định khoa học - công nghệ và đổi mới sáng tạo là động lực chủ yếu của tăng trưởng kinh tế, nâng cao năng suất, chất lượng và năng lực cạnh tranh quốc gia. Chiến lược nhấn mạnh việc xây dựng hệ thống đổi mới sáng tạo quốc gia, trong đó các trường đại học, viện nghiên cứu giữ vai trò trung tâm trong đào tạo nhân lực, nghiên cứu cơ bản, nghiên cứu ứng dụng và chuyển giao tri thức. Đây là bước chuyển quan trọng từ mô hình tăng trưởng dựa nhiều vào tài nguyên, lao động giá rẻ sang mô hình phát triển dựa trên tri thức, công nghệ và sáng tạo.

Trong các chiến lược phát triển quốc gia hiện nay yêu cầu xuyên suốt là gắn đào tạo đại học với nhu cầu phát triển đất nước, đặc biệt là các ngành, lĩnh vực ưu tiên, ĐHQGHN đã và đang chủ động kết nối chiến lược đào tạo với các chiến lược quốc gia về khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững.

Thông qua việc đổi mới chương trình đào tạo theo hướng liên ngành, gắn nghiên cứu với thực tiễn, tăng cường hợp tác với doanh nghiệp, địa phương và các trung tâm nghiên cứu - đổi mới sáng tạo, ĐHQGHN hướng tới xây dựng mô hình đào tạo đại học tinh hoa gắn với sứ mệnh phục vụ phát triển đất

“ Trong các chiến lược phát triển quốc gia hiện nay yêu cầu xuyên suốt là gắn đào tạo đại học với nhu cầu phát triển đất nước, đặc biệt là các ngành, lĩnh vực ưu tiên, ĐHQGHN đã và đang chủ động kết nối chiến lược đào tạo với các chiến lược quốc gia về khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững. ”

nước. Qua đó, nguồn nhân lực được đào tạo không chỉ có nền tảng tri thức vững chắc, năng lực sáng tạo và hội nhập quốc tế, mà còn đáp ứng trực tiếp những yêu cầu cấp thiết của thực tiễn phát triển kinh tế - xã hội trong bối cảnh mới.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa sâu rộng, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và những thách thức lớn về biến đổi khí hậu, già hóa dân số, cạn kiệt tài nguyên, Việt Nam xác định khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững là những trụ cột chiến lược cho sự phát triển nhanh và bền vững của đất nước. Quan điểm này được thể hiện nhất quán trong nhiều chiến lược, nghị quyết quan trọng của Đảng và Nhà nước, đồng thời đặt ra yêu cầu cấp thiết phải gắn kết chặt chẽ giữa các chiến lược quốc gia với hệ thống giáo dục đại học và đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao.

Nghị quyết số 57-NQ/TW của Bộ Chính trị về đột phá phát triển khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số đã nâng tầm nhận thức khi coi đây là nền tảng then chốt để hiện đại hóa đất nước, bảo đảm tự chủ chiến lược và nâng cao vị

thế quốc gia. Nghị quyết yêu cầu đổi mới mạnh mẽ cơ chế, chính sách phát triển khoa học - công nghệ, đồng thời đặc biệt nhấn mạnh vai trò của nguồn nhân lực chất lượng cao, đội ngũ trí thức, nhà khoa học và hệ thống giáo dục đại học trong việc hiện thực hóa các mục tiêu phát triển. Chuyển đổi số không chỉ là vấn đề công nghệ mà còn là sự chuyển đổi toàn diện về tư duy, mô hình quản trị và phương thức đào tạo.

Song song với đó, Việt Nam kiên trì thực hiện Chiến lược phát triển bền vững quốc gia, gắn tăng trưởng kinh tế với tiến bộ xã hội, bảo vệ môi trường và sử dụng hiệu quả tài nguyên. Việc tích hợp các Mục tiêu Phát triển bền vững (SDGs) của Liên Hợp Quốc vào chiến lược phát triển quốc gia cho thấy quyết tâm hướng tới mô hình phát triển hài hòa, bao trùm và dài hạn. Những định hướng này đòi hỏi nguồn nhân lực không chỉ giỏi chuyên môn mà còn có tư duy liên ngành, năng lực thích ứng, ý thức trách nhiệm xã hội và năng lực giải quyết các vấn đề phát triển phức hợp.

Từ các chiến lược trên có thể thấy, giáo dục đại học giữ vai trò then chốt trong

việc hiện thực hóa mục tiêu phát triển đất nước. Các cơ sở giáo dục đại học, đặc biệt là các đại học trọng điểm, cần chủ động gắn chiến lược đào tạo với chiến lược quốc gia; đổi mới chương trình theo hướng liên ngành, gắn nghiên cứu với thực tiễn, tăng cường hợp tác với doanh nghiệp, địa phương và các trung tâm đổi mới sáng tạo. Chỉ khi đào tạo được đội ngũ nhân lực vừa tinh hoa về tri thức, vừa đáp ứng yêu cầu thực tiễn phát triển, giáo dục đại học mới thực sự trở thành động lực quan trọng thúc đẩy khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và phát triển bền vững của Việt Nam trong giai đoạn mới.

Dựa trên định hướng của Quyết định 2815/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về phát triển các sản phẩm công nghệ chiến lược ưu tiên triển khai ngay, ĐHQGHN đã xác định 8 lĩnh vực/chương trình công nghệ trọng điểm làm trụ cột phát triển trong giai đoạn tới, gồm: chip bán dẫn; trí tuệ nhân tạo và dữ liệu lớn; robot và tự động hóa; công nghệ y-sinh tiên tiến; công nghệ lượng tử; công nghệ năng lượng và vật liệu tiên tiến; nông nghiệp thông minh; công nghệ môi trường và phát triển bền vững.

Đây là những lĩnh vực có mức độ tương thích cao với các sản phẩm công nghệ chiến lược mà Quyết định 2815 đặt ra như mô hình ngôn ngữ lớn tiếng Việt, camera AI, robot tự hành, thiết bị mạng 5G, hạ tầng blockchain và thiết bị bay không người lái. Việc ĐHQGHN ưu tiên đầu tư, tổ chức nghiên cứu và đào tạo theo 8 chương trình này không chỉ góp phần cụ thể hóa chủ trương của Chính phủ về khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo, mà còn phát huy vai trò của đại học quốc gia trong việc hình thành nguồn nhân lực chất lượng cao, làm chủ công nghệ lõi, thúc đẩy chuyển giao, ứng dụng kết quả nghiên cứu vào thực tiễn phát triển kinh tế - xã hội và bảo đảm quốc phòng, an ninh.

Trong kỷ nguyên tri thức và chuyển đổi số, vai trò của trường đại học không chỉ dừng lại ở giảng dạy mà còn là trung tâm sáng tạo tri thức, lan tỏa giá trị văn hóa và tư vấn chính sách. GS đánh giá như thế nào về vai trò và sứ mệnh mới của các đại học, đặc biệt là ĐHQGHN, trong việc dẫn dắt xã hội học tập, hình thành năng lực công dân toàn cầu và nuôi dưỡng tinh thần phụng sự đất nước?

Trong kỷ nguyên tri thức và chuyển đổi số, khi tri thức trở thành nguồn lực cốt lõi của phát triển và năng

lực học tập suốt đời quyết định sức cạnh tranh quốc gia, vai trò và sứ mệnh của các trường đại học đang được tái định nghĩa một cách sâu sắc. Trường đại học không còn chỉ là nơi truyền thụ kiến thức theo chương trình khép kín, mà trở thành trung tâm sáng tạo tri thức, hạt nhân của xã hội học tập, không gian nuôi dưỡng công dân toàn cầu và bệ đỡ trí tuệ cho quá trình hoạch định, thực thi chính sách công. Trong bối cảnh đó, các đại học hàng đầu, đặc biệt là ĐHQGHN, được kỳ vọng giữ vai trò dẫn dắt, kiến tạo và lan tỏa những giá trị mới cho sự phát triển bền vững của đất nước.

Trước hết, trường đại học giữ vai trò trung tâm trong việc dẫn dắt xã hội học tập. Sự bùng nổ của công nghệ số, trí tuệ nhân tạo và dữ liệu lớn đã làm mờ ranh giới giữa giáo dục chính quy và không chính quy, giữa giảng đường truyền thống và không gian học tập mở. Đại học hiện đại phải trở thành “nền tảng tri thức mở”, nơi không chỉ phục vụ sinh viên chính quy mà còn kết nối, chia sẻ tri thức với cộng đồng, doanh nghiệp và các chủ thể xã hội khác. Với lợi thế là một trung tâm đào tạo và nghiên cứu đa ngành, đa lĩnh vực hàng đầu cả nước, ĐHQGHN có điều kiện đi đầu trong việc phát triển các mô hình

học tập linh hoạt, liên thông, cá nhân hóa, góp phần hình thành một xã hội học tập thực chất, nơi mỗi công dân đều có cơ hội cập nhật tri thức và nâng cao năng lực thích ứng trong suốt vòng đời lao động.

Cùng với đó, một sứ mệnh ngày càng quan trọng của đại học là hình thành năng lực công dân toàn cầu cho người học. Công dân toàn cầu không chỉ là người có trình độ chuyên môn cao, sử dụng thành thạo ngoại ngữ và công nghệ, mà còn là chủ thể có tư duy phản biện, năng lực liên văn hóa, ý thức trách nhiệm với các vấn đề chung của nhân loại như phát triển bền vững, biến đổi khí hậu, hòa bình và công bằng xã hội. Trong môi trường toàn cầu hóa và hội nhập sâu rộng, ĐHQGHN với mạng lưới hợp tác quốc tế rộng khắp, các chương trình đào tạo tiên tiến, liên ngành và chuẩn mực quốc tế, có vai trò quan trọng trong việc tạo dựng không gian học thuật đa văn hóa, giúp người học vừa hội nhập với thế giới, vừa giữ vững bản sắc và lợi ích quốc gia.

Tuy nhiên, hình thành công dân toàn cầu không đồng nghĩa với sự "phi quốc gia". Ngược lại, một sứ mệnh cốt lõi của đại học Việt Nam nói chung và ĐHQGHN nói riêng là nuôi dưỡng

tinh thần phụng sự đất nước. Trong bối cảnh mới, tinh thần ấy không chỉ thể hiện ở lòng yêu nước theo nghĩa truyền thống, mà còn ở năng lực đóng góp bằng tri thức, sáng tạo và trách nhiệm xã hội. Thông qua các hoạt động nghiên cứu gắn với vấn đề thực tiễn của đất nước, các dự án đổi mới sáng tạo phục vụ cộng đồng, và việc lồng ghép giáo dục đạo đức, văn hóa, lịch sử dân tộc trong chương trình đào tạo hiện đại, ĐHQGHN góp phần hình thành thế hệ trí thức trẻ vừa "toàn cầu" về tầm nhìn, vừa "Việt Nam" về căn cốt giá trị.

Trong kỷ nguyên tri thức, vai trò của trường đại học còn được mở rộng sang lĩnh vực sáng tạo tri thức và tư vấn chính sách. Các đại học nghiên cứu không chỉ tạo ra tri thức mới mà còn có trách nhiệm chuyển hóa tri thức ấy thành luận cứ khoa học cho quá trình xây dựng đường lối, chính sách phát triển. Với đội ngũ chuyên gia đầu ngành trong nhiều lĩnh vực khoa học tự nhiên, công nghệ, khoa học xã hội và nhân văn, ĐHQGHN có sứ mệnh trở thành "bộ não tư vấn" đáng tin cậy cho Đảng, Nhà nước và xã hội, góp phần nâng cao chất lượng hoạch định chính sách trong bối cảnh chuyển đổi số và những biến động phức tạp toàn cầu.

“Đột phá về thể chế cho phép ĐHQGHN phát huy đầy đủ quyền tự chủ đại học ở mức cao, tạo không gian linh hoạt cho đổi mới quản trị, huy động và phân bổ nguồn lực theo chuẩn mực quốc tế.”

Cuối cùng, trường đại học còn là không gian lan tỏa và kiến tạo giá trị văn hóa. Trong dòng chảy mạnh mẽ của công nghệ và thị trường, đại học cần giữ vai trò "neo giá trị", bảo vệ và làm giàu các giá trị nhân văn, tinh thần khai phóng, đối thoại và tôn trọng tri thức. ĐHQGHN, với truyền thống học thuật lâu đời, có điều kiện và trách nhiệm đặc biệt trong việc kết nối tinh hoa trí tuệ dân tộc với tinh hoa tri thức nhân loại, góp phần xây dựng nền văn hóa tri thức Việt Nam hiện đại.

Có thể khẳng định, trong kỷ nguyên tri thức và chuyển đổi số, sứ mệnh của các trường đại học - đặc biệt là ĐHQGHN - không chỉ là đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, mà còn là dẫn dắt xã hội học tập, hình thành công dân toàn

cầu, nuôi dưỡng tinh thần phụng sự đất nước, sáng tạo và lan tỏa tri thức, đồng thời đóng vai trò quan trọng trong tư vấn chính sách và phát triển văn hóa. Đó chính là nền tảng để đại học thực sự trở thành động lực trung tâm của phát triển quốc gia khi đất nước bước vào kỷ nguyên mới.

Nhìn về tương lai, để ĐHQGHN tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong trong đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao và nhân tài quốc gia, theo GS, những đột phá nào về thể chế, mô hình đào tạo, đội ngũ giảng viên và môi trường học thuật là yếu tố then chốt cần được ưu tiên?

Trong bối cảnh đất nước bước vào giai đoạn phát triển dựa trên tri thức, khoa học - công nghệ và đổi mới sáng tạo, những đột phá về thể chế, mô hình đào tạo, đội ngũ giảng viên và môi trường học thuật trở thành yếu tố then chốt cần được ưu tiên để ĐHQGHN tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong trong đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao và nhân tài quốc gia. Đột phá về thể chế cho phép ĐHQGHN phát huy đầy đủ quyền tự chủ đại học ở mức cao, tạo không gian linh hoạt cho đổi mới quản trị, huy động và phân bổ nguồn lực theo chuẩn mực quốc tế. Trên nền tảng đó, các mô hình đào tạo tiên tiến, liên

ngành, gắn với nghiên cứu và đổi mới sáng tạo, gắn chặt với nhu cầu phát triển của đất nước và các ngành, lĩnh vực ưu tiên, sẽ được triển khai mạnh mẽ. Song hành là chiến lược phát triển đội ngũ giảng viên, nhà khoa học tinh hoa, có năng lực nghiên cứu xuất sắc, uy tín học thuật quốc tế và khả năng dẫn dắt thế hệ trẻ. Tất cả được nuôi dưỡng trong một môi trường học thuật cởi mở, chuẩn mực, tôn trọng tự do học thuật, khuyến khích sáng tạo và hợp tác toàn cầu, qua đó tạo nền tảng bền vững để ĐHQGHN không chỉ đáp ứng yêu cầu hiện tại mà còn dẫn dắt tương lai của hệ thống giáo dục đại học Việt Nam.

Trước hết ĐHQGHN cần hoàn tập trung thiện cơ chế tự chủ đại học ở mức cao, đồng bộ cả về học thuật, tổ chức nhân sự và tài chính; xây dựng mô hình quản trị đại học hiện đại, tinh gọn, phân quyền gắn với trách nhiệm giải trình. ĐHQGHN cần được trao và chủ động thực thi các cơ chế đặc thù trong tuyển dụng, đãi ngộ nhân tài, đầu tư cho nghiên cứu mũi nhọn và hợp tác quốc tế; đồng thời tháo gỡ các rào cản hành chính, pháp lý để các đơn vị thành viên vận hành linh hoạt theo chuẩn mực quốc tế.

Tiếp đó ưu tiên phát triển các chương

“ ĐHQGHN có sứ mệnh trở thành “bộ não tư vấn” đáng tin cậy cho Đảng, Nhà nước và xã hội, góp phần nâng cao chất lượng hoạch định chính sách trong bối cảnh chuyển đổi số và những biến động phức tạp toàn cầu. ”

trình đào tạo tinh hoa, chất lượng cao, liên ngành và xuyên ngành, gắn đào tạo với nghiên cứu, đổi mới sáng tạo và chuyển giao tri thức. Mô hình đào tạo cần chuyển mạnh từ truyền thụ kiến thức sang phát triển năng lực toàn diện, tư duy phản biện, năng lực sáng tạo và khả năng thích ứng của người học; tăng cường cá thể hóa lộ trình học tập, học tập suốt đời và liên thông giữa các bậc đào tạo. Đặc biệt, đào tạo phải gắn chặt với các lĩnh vực ưu tiên của quốc gia như khoa học - công nghệ, trí tuệ nhân tạo, chuyển đổi số, phát triển bền vững, kinh tế xanh và khoa học xã hội - nhân văn phục vụ hoạch định chính sách.

Để đảm bảo mọi thành công, yếu tố con người đóng vai trò quyết định. ĐHQGHN cần có những giải pháp mang tính đột phá về phát triển đội ngũ giảng viên và nhà khoa học. Xây dựng chiến lược thu hút, giữ chân và phát triển đội ngũ giảng viên, nhà khoa học xuất sắc trong nước và quốc tế thông qua cơ chế tuyển dụng cạnh tranh, đãi ngộ tương xứng và môi trường làm việc thuận lợi. ĐHQGHN cần chú trọng hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh, các nhà khoa học đầu đàn, tạo điều kiện để giảng viên vừa giảng dạy, vừa nghiên cứu, vừa tham gia tư vấn chính sách và giải quyết các vấn đề lớn của đất nước; đồng thời có chính sách phát hiện, bồi dưỡng và phát triển giảng viên trẻ, kế cận.

Trân trọng cảm ơn Giáo sư!

